

FIZIOLOGIA ȘI FIZIOLOGII CA FAMILIE

PHYSIOLOGY AND THE PHYSIOLOGISTS AS A FAMILY

Alocuțiune susținută cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa
Cluj-Napoca, 5 iunie 2008

Francisc SCHNEIDER
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
Facultatea de Medicină Generală

Abstract

Physiology is the logic of life and the family of physiologists begins with William Harvey and Claude Bernard, the grandfather of Romanian physiologists is Ion Athanasiu. My hipocrathian father is Marin Popescu, hipocrathian son of Ion Athanasiu. My hipocrathian children are the physiologists from Timisoara, Oradea and Arad.

Key words: *physiology, physiologists, family, hipocrathian father, hipocrathian son*
Cuvinte cheie: *fiziologie, fiziologi, familie, părintele hipocratic, fiul hipocratic*

Fiziologia este logica viului, sau mai simplu, viul și viața. Viața, la treapta umană-socială, are o genealogie ce debutează cu părinții și se desfășoară, în primul rând în cadrul familiei.

Noi, fiziologii suntem o familie, o familie hipocratică, cu părinți datorită cărora din pitici creștem în înălțime, din asistent la șef de lucrări și mai departe. Deci, genealogia hipocratică are la bază maestrul cu conceptul EGALUL PARINȚILOR MEI. Acolo unde sunt părinți există și bunici, unchi, copii și nepoți, rude prin alianță, părinți vitregi și copii vitregi și ce o mai fi.

Nu voi începe cu William Harvey, nici cu Claude Bernard, ci trec direct la contemporaneitate, în spațiul românesc carpato-danubian.

Pentru mine părintele hipocratic este MARIN POPESCU, cel care mi-a dat viață de fiziolog, la medicina timișoreană, iar nașul meu de botez este ION COTĂESCU, cel care mi-a condus doctoratul. La rândul lui, MARIN POPESCU a fost fiul hipocratic a lui ION ATHANASIU, bunicul meu hipocratic. ION ATHANASIU la rândul lui a avut trei feciori: IOAN NITESCU, VASILE RĂȘCANU și MARIN POPESCU, deci primii doi sunt unchii mei hipocratici. Aici unde suntem, la CONGRESUL DE FIZIOLOGIE văd în fața mea verii mei, copiii mei și nepoții mei, alături de rude prin alianță. Salut cu dragoste pe verii mei clujeni de față, Petrică Derevenco, Mircea Dorofteiu, Ion Anghel, alături de nepoții clujeni Adriana Mureșan, Remus Orășan, Simona Tache și tinerei generații care se afirmă în forță și prestanță științifică – Șoimița Suci, Simona Clichici, Irina Chiș și câți alții, alături de copiii și nepoții mei legitimi din Timișoara, Oradea și Arad, de rudele mele de pretutindeni, verii Ioan Haulică, Valeriu Neștianu, Ana Petroiu și Marius Sabău, fratele meu de cruce din Chișineu, Aurel Saulea.

Să mă opresc puțin la rudele mele din Cluj, Ion Nițescu a condus începuturile fiziologiei clujene de după Marea Unire, (alături de Călugăreanu). L-am cunoscut în cabinetul lui Grigore Benetato dela Filantropia în 1967, cu îndemnul “să-l cunoști pe maestrul meu”. Avea vârsta mea de acum.

Ion Nițescu a avut doi fii – deveniți șefi de lucrări: Ilie Georgescu și Grigore Benetato. Ilie Georgescu și-a urmat maestrul la București în 1932, la catedra celui ce a fost Nicolae Paulescu, ca în 1945 să fie primul profesor de fiziologie la noua înființată facultate de medicină din Timișoara. Grigore Benetato a rămas la Cluj până ce va prelua Institutul de Fiziologie Normală și Patologică la trecerea în neființă a lui Daniel Danielopolu.

Imi amintesc de relatarea lui Marin Popescu privind întâlnirea cu Benetato, la Sibiu – medicina clujană fiind în refugiul dictatului vienez, iar maestrul meu ca medic al regimentului de gardă regal era în trecere. Cabinetul profesorului era ticsit de cărți, reviste, haine; biroul era plin cu cărți și caiete, iar într-un colț trona un reșou electric cu o tigaie. Condiții grele de război.

Catedra clujană a fost condusă după 1960 de Ioan Baci, succedat de Mircea Dorofteiu, Ion Anghel și azi de Adriana Mureșan.

Legăturile mele cu Clujul sunt deosebit de ample și complexe căci Clujul a avut un important rol în formarea și desăvârșirea mea profesional-științifică.

Ca student am învățat din cărțile marilor profesori clujeni: Anatomia lui Papilian, Histologia lui Drăgoiu, Medicala lui Hațieganu și Goia. Am avut parte de eminenți profesori din Scoala Clujană de Medicină: Ion Albu la Anatomie, Leon Berinde la Medicală, Ion Mureșan la Chirurgie, Iosif Bulbuca la Urologie, Titus Russu la Chirurgie infantilă, Eduard Pamfil la Psihiatrie, Iuliana Țârlea la Pediatrie, Petru Țârlea la Dermatologie, Stefan Gârbea la ORL.

Ca asistent la fiziologie și mai ales în perioada doctoratului am fost de repetate ori la Cluj pentru documentare și schimb de experiență. În 1962 cu ocazia unui schimb de experiență am asistat la un experiment al Capului izolat, elaborat de Benetato, realizat atunci de Baci, Oprișiu și Liviu Grosu. Sub impresia celor văzute am imaginat modelul experimental pentru doctorat: rolul modificărilor umorale din efortul muscular în instalarea oboselii, realizat prin contracție tetanică a trenului posterior la câinele rahianesteziat. În elaborarea temei de cercetare am beneficiat de discuțiile avute cu Ion Baci, Petru Derevenco, Liviu Grosu și Ion Anghel.

Ca preparator și apoi asistent, am participat în colectivele de cercetări experimentale și clinice, cu multe publicații ca și colaborator, dar ca prim autor nu mi-a fost acceptată nici o lucrare la Fiziologia normală și patologică și la Studii și cercetări de fiziologie. Cu ocazia unei deplasări la București, Petrișor Groza, absolvent al medicinei clujene, pe atunci conferențiar, director adjunct al Institutului de Fiziologie, mi-a atras atenția că în colegiul de redacție, de câte ori este văzută o lucrare de a mea, Grișa refuza publicarea printr-un “NU” categoric, pesemne avea un dinte pentru timișoara lui Marin Popescu și Ion Cotăescu, și că ar fi indicată o intrevvedere cu redactorul șef. Am avut dese vizite de documentare la Institutul de Fiziologie, dar parcă nici nu existam pentru Benetato. Se impunea o intrevvedere dar eram timorat. Ocazia a venit la cea de a patra conferință națională de fiziologie din Octombrie 1967, în amfiteatrul de la Filantropia. Raportul lui Benetato era despre mecanismele neuromorale ale proceselor integrative hipotalamice iar coraportul era Contribuții la explorarea capacității de adaptare la efort și a oboselii prezentat de Baci. Am stat în ultimul rând al amfiteatrului ticsit și m-am prezentat primul la discuții. Am subliniat aspectele fundamentale reieșite din raport și coraport, întărind cele relatate prin rezultatele obținute de mine referitor la sindromul umoral al oboselii musculare la animalul în stare de veghe, rahianesteziat. În pauză, traversând amfiteatrul Benetato s-a oprit în dreptul meu spunând „domnule Schneider să vii la mine”. L-am urmat în biroul lui de

la etaj. Scurta noastră discuție, fără legătură cu articolele mele, a fost întreruptă de mulțimea de vizitatori din străinătate. Dar, de atunci, începând cu primul număr al revistelor, lucrările mele au apărut fără nici o observație.

În fiecare an am fost de câteva ori la Cluj, la reuniuni științifice, pentru documentare, preluări de tehnici cât și discuții științifice.

Legături mai strânse cu Ion Baciș am avut după 1989, cu prilejul unor doctorate la Cluj și Timișoara, la reuniuni științifice cât și referitor la Societatea de Fiziologie și la revista societății. M-a invitat la discuțiile avute la Cluj cu profesorii Spector în imunomodulare și Halberg în cronobiologie.

Medicina clujană a reprezentat pentru mine în special fiziologia, dar nu numai, pentru că am avut ocazia să întâlnesc personalități din diverse domenii. Cu venerație îmi amintesc de Octavian Fodor la Timișoara și apoi la Cluj, O îndelungată prietenie mă leagă de Gheorghe Benga, cu care am un continuu schimb de idei. Cu Nicolae Hâncu, pe lângă preocupările legate de nutriție sunt și cele literare, mulțumită domniei sale am avut ocazia să fiu protagonist la o serată de Știință, Artă, Cultură. Tot în domeniu literar menționez plăcutele întâlniri și schimburi de idei cu Crișan Mircioiu și Florea Marin. Am beneficiat de idei și soluții de la Barbu Cuparencu și Mircea Cucuianu. Sunt legat sufletește și profesional de Roman Vlaicu, Ștefania Cory-Calomfirescu, Nicolae Miu, Doru Dejica, Victor Cristea, Vlaicu Șandor. Mă pot mândri cu prietenia lui Iurie Acalovschi și mă bucur de relațiile colegiale cu Nicolae Ghilezan, Mircea Grigorescu, și câți alții.

În final să mă opresc la fiziologia clujană de azi, cu un centru de cercetări cu o dotare de înalt nivel tehnic, cu o activitate științifică excepțională, cu colaborări și contracte de cercetare naționale și internaționale, menționând în mod special stresul oxidativ abordat atât fundamental cât și aplicativ. Am participat la majoritatea reuniunilor științifice ale fiziologiei clujene în anii din urmă, m-a impresionat largă participare, calitatea lucrărilor și unanima apreciere la superlativ al valorosului colectiv condus cu autoritate și competență de doamna profesor Adriana Mureșan.

Sunt bucuros că mă pot considera prieten și colaborator apropiat al fiziologiei clujene dar și al întregului colectiv academic al universității de medicină.

Nu pot să trec cu vederea că realizările mele științifice au fost posibile și grație încrederii unor mari personalități din conducerea medicinei timișorene, Pius Brânzeu, Ștefan Gavrilăscu, Nicolae Dragomir, iar de peste 10 ani, mulțumită colaborării și sprijinului nelimitat al domnului rector Aurel Ardelean de la Universitatea de Vest “ Vasile Goldiș” din Arad.

Închei cu exprimarea profunde mele gratitudini, domnului rector Marius Bojiță, domnului rector Constantin Ciuce, doamnei decan Anca Buzoianu, domnului decan Nicolae Miu, domnului profesor doctor Petru Adrian Mircea –prorectorul științific al universității care a făcut demersurile necesare prezentării activității mele în senatul universității, senatului universității, domnului profesor Gheorghe Benga și nu în ultimul rând doamnei profesor Adriana Mureșan cu întregul colectiv pe care-l conduce, pentru primirea mea ca afiliat al medicinei clujene prin acordarea înaltului titlu de DOCTOR HONORIS CAUSA.